

І.Я. ФРАНКО

МОЯ ЛЮБОВ

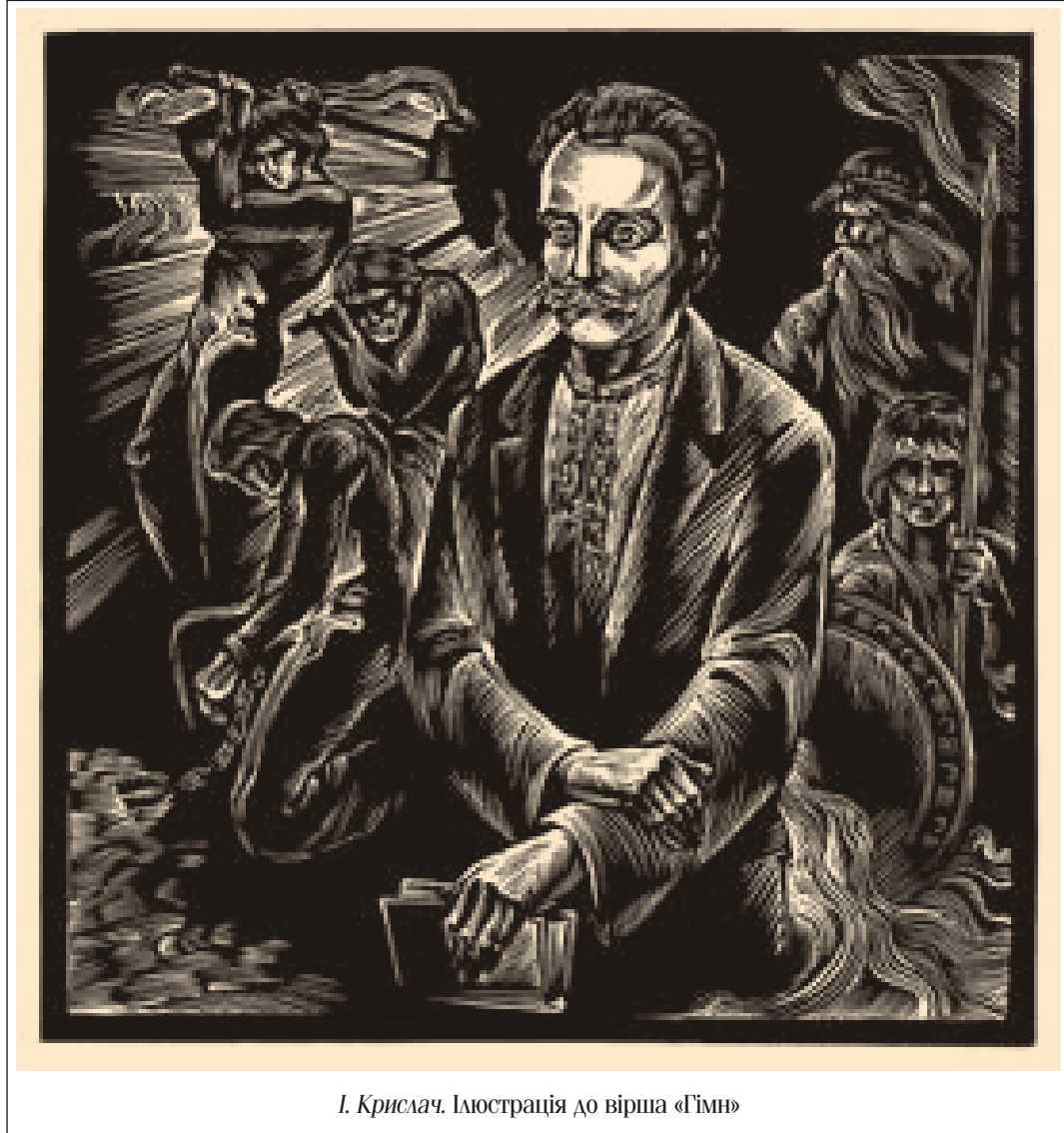

Харків
«Фоліо»
2006

ΠΟΕΣΙΑ

І. Крислач. Ілюстрація до вірша «Гімн»

ІЗ ЗБІРКИ
«З ВЕРШИН І НИЗИН»

DE PROFUNDIS¹

ГІМН

Замість пролога

*Вічний революціонер —
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю, —
Він живе, він ще не вмер.
Ні попівській тортури,
Ні тюремні царські мури,
Ані війська муштровані,
Ні гармати лаптовані,
Ні шпionське ремесло
В гріб його ще не звело.*

*Він не вмер, він ще живе!
Хоч від тисяч літ родився,
Та аж вчора розповився
І о власній силі йде.
І простується, міцніє,
І спішить туди, де дніє;
Словом сильним, мов трубою,
Міліони зве з собою, —
Міліони радо йдуть,
Бо се голос духа чуть.*

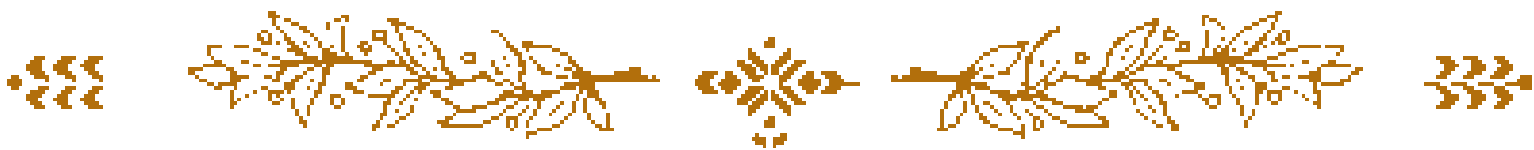
*Голос духа чути скрізь:
По курних хатах мужицьких,
По верстатах ремісницьких,
По місцях недолі й сліз.
І де тільки він роздасться,
Щезнуть сльози, сум, нещастя,
Сила родиться й завзяття
Не ридать, а добувати,
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі.*

*Вічний революціонер —
Дух, наука, думка, воля —
Не уступить пітьмі поля,
Не дасть спутатись тепер.
Розвалилась зла руїна,
Покотилася лавина,
І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб згасила, мов огонь,
Розвидняючийся день?*

[1880]

¹ З глибин (лат.).

ВЕСНЯНКИ

* * *

*Дивувалась зима:
Чом се тають сніги,
Чом леди присли всі
На широкій ріці?*

*Дивувалась зима:
Чом так слабне вона,
Де той легіт бересь,
Що теплом пронима?*

*Дивувалась зима:
Як се скріпла земля
Наливаєсь теплом,
Оживає щодня?*

*Дивувалась зима:
Як посміли над сніг
Проклюнутись квітки
Запахущі, дрібні?*

*І дунула на них
Вітром з уст ледяних,
І пластом почала
Сніг метати на них.*

*Похилились квітки,
Посумніли, замклісь;
Шура-буря пройшла —
Вони знов піднялись.*

*І найдужче над тим
Дивувалась зима,
Що на цвіт той дрібний
В неї сили нема.*

27 марта 1880

* * *

*Гримить! Благодатна пора наступає,
Природу розкішная дроз пронимає,
Жде спрагла земля плодотворної зливи,
І вітер над нею гуляє бурхливий,
І з заходу темная хмара летить —
Гримить!*

*Гримить! Тайна дроз пронимає народи, —
Мабуть, благодатная хвиля надходить...
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари — плідної будучини тіни,
Що людськість, мов красна весна, обновить...
Гримить!*

1880

Б. Пікулицький. Ілюстрація до вірша «Гріє сонечко»

* * *

*Гріє сонечко!
Усміхається небо ясне,
Дзвонить пісеньку жайворончок,
Затонувши десь в бездні-глубіні
Кришталевого океану...*

*Встань,
Встань, орачу! Вже прогулі вітри,
Проскрипів мороз, вже пройшла зима!
Любо дихає воздух леготом;
Мов у дівчини, що з сну будиться,
В груді радісно б'єсь здорова
Молодая кров,
Так і грудь землі диха-двигаєсь
Силом дивною, оживущою.*

*Встань, орачу, встань!
Сій в щасливий час золоте зерно!
З трепетом любові мати щирая
Обійме його,
Кров'ю теплою накормить його,
Обережливо виростить його.*

*Гей, брати! В кого серце чистее,
Руки сильні, думка чесная, —
Прокидайтеся!
Встаньте, слухайте всемогущого
Поклику весни!
Сійте в головах думи вольні,
В серцях жадобу братолюбія,
В грудях сміливість до великого
Бою за добро, щастя й волю всіх!
Сійте! На пухку, на живу ріллю
Впадуть сімена думки вашої!*

28 марта 1880

* * *

*Земле, моя всеплодющая мати,
Сили, що в твоїй живе глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!*

*Дай теплоти, що розширює груди,
Чистить чуття і відновлює кров,
Що до людей безграничну будить
Чисту любов!*

*Дай і огню, щоб ним слово налити,
Душі стрясать громовую дай власть,
Правді служити, неправду палити
Вічну дай страсть!*

*Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам — в серце кривди влучать,
Дай працювати, працювати, працювати,
В праці сконать!*

1880

* * *

*Розвивайся, лозо, борзо,
Зелена діброво!
Оживає помертвіла
Природа наново.
Оживає, розриває
Пута зимовії,
Обновляєсь в свіжі сили
Й свіжії надії.*

*Зеленійся, рідне поле,
Українська ниво!
Підоймися, колосися,
Достигай щасливо!*

Б. Пікулицький. Ілюстрація до вірша «Розвивайся, лозо, борзо...»

*І щоб всяке добре сім'я
Ти повік плекала,
І щоб світу добра служба
З твого плоду стала!*

1880

* * *

*Не забудь, не забудь
Юних днів, днів весни, —
Путь життя, темну путь
Проясняють вони.*

*Злотих снів, тихих втіх,
Щирих сліз і любови,
Чистих поривів всіх
Не встидайсь, не губи!*

*Бо минуть — далі труд
В самоті і глуші,
Мозолі наростуть
На руках і душі.*

О. Кульчицька. Квітучий сад

*Лиш хто любить, терпить,
В кім кров живо кипить,
В кім надія ще лік,
Кого бій ще манить,
Людське горе смутить,
А добро веселить, —
Той цілий чоловік.*

*Тож сли всю життя путь
Чоловіком цілим
Не прийдеш тобі бути —
Будь хоч хвилечку ним.*

*А в поганії дні,
Болотянії дні,
Як надія пройде
І погасне чути,
Як з великих доріг
Любві, бою за всіх
На вузькі та круті
Ти зійдеш манівці,*

*Зсушить серце жура,
Сколять ноги терни, —
О, тоді май життя
Вдячно ти спом'яни!*

*О, тоді ясні сни
Оживлять твою путь...
Юних днів, днів весни
Не забудь, не забудь!*

10 іюня 1882

* * *

*Лице небесне прояснилось
І блиском розкоші займилось,
Надії рум'янцем паліє —
Мені в тюрмі аж серце мліє.*

*Нараз в безмірному просторі,
Мов парус на далекім морі,
Маленька хмарка виринає
І звільна, стиха надпливає.*

*Щось в ній мутиться і трепече,
Немов у серце молодече
Ввірветься думка сумовита,
Тривоги хмаркою вповита.*

*Та промінь сонця гнеть зцілує
З лиця небес хмаринку тую,
Лиш на рісницях золотистих
Дві-три краплиночки зависли.*

*О небо, кришталеве море,
Що защеміло в серці твоїм
В тій хвилі? Чи землі дрібної
Велике, непроглядне горе?..*

29 марта 1880

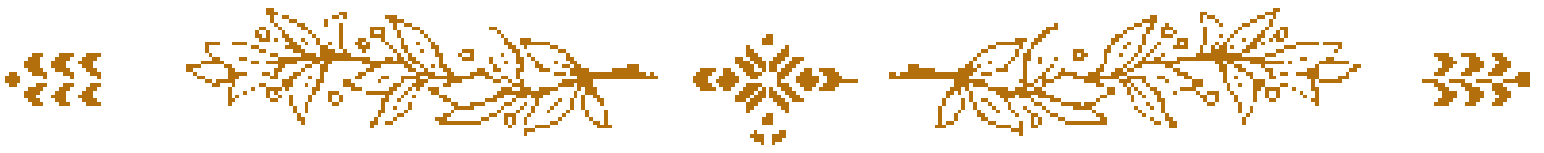
* * *

*Ще щебече у садочку соловій
Пісню любую весноньці молодій,
Ще щебече, як віддавна щебетав,
Своїм співом весну красную вітав.*

*Та не так тепер в садочку, як було:
Вечір в маю, співом все село гуло,
По вулиці дівчатонька, наче рій,
На вишеньці висвистує соловій.*

*Не так нині, як бувало! Півсмерком
Не йдуть селом дівчатонька ходірком,
Не виводять співаночок на весь двір
Соловієві на вишеньці всупір.*

О. Кульчицька. Квітучий сад

* * *

*Ось з роботи перемучені спішать,
Руки й ноги, мов відрубані, болять,
Не до жартів їм, сердешним, та пісень,
Лиш спочити б, набобившись весь день!*

*Важко якось соловію щебетать,
Важко весну, хоч як красну, зустрічать,
Голосить природи радість на весь мір,
Наче людському нещастю на докір.*

*А ще жаль йому й супірниць, що їх спів
По селу враз з його свистом гомонів.
Що то жде їх?.. Шлюб з нелюбом, рій дітий,
Та в'їдливая свекруха й муж лихий.*

1881

*Весно, ох, довго ж на тебе чекати!
Весно, голубко, чому ж ти не йдеш?
Чом замість себе до вбогої хати
Голод і холод, руйну і страти
В гості ти шлеш?*

*Бач, уже май починаєш! О маю,
Чом же мерцем ти приходиш на світ?
Пусто і мертво по полю, по гаю,
Лиш олов'янії хмари вкривають
Весь небозвід.*

*Стогін іде по селищах убогих,
Діти гуртами на задавку мруть,
Сіна нема й стебельця в оборогах,
Гине худібка, по долах розлогих
Води ревуть.*

*«Згинем, — люд шепче. — Таж горе не саме
Звикло ходить. Або пошесть прийде,
Або — не дай Боже — Польща настане».
От як сей рік зустрічають селяни,
Весно, тебе.*

1881

* * *

*Рад би я, весно, в весельшій нути
Радісним співом вітати тебе,
В твоїй красі ненаглядній втонути,
Злятись з тобою, забути себе.*

*Рад би я яструбом плавать в блакиті,
Травкою ніжною п'ятись з землі,
Хвилю бурхат' о скали розбиті,
Мушкою гратись в вечірнім теплі,*

*Вмерти, з життя розлиститися на волю,
В рідній землиці спочити від сліз,
Щоб не чут' в серці пекучого болю,
Людської муки не бачити скрізь!*

1881

* * *

*Ой, що в полі за димове?
Чи то вірли крильми б'ються?
Ні, то Доля грядки копле,
Красу садить, розум сіє,
Примовляє, приспівує:
«Сходи, красо, до схід сонця,
Ти, розуме, — спозаранку!
Рости, красо, до пояса,
Ти, розуме, вище мене!
Іди, красо, поміж люди,
Ти, розуме, громадами!
Не дайсь, красо, тому взяти,
Хто ти хоче світ зв'язати;
Не дайсь, красо, тому в руки,
Хто тя хоче в пуга вкути!
А як впадеш у неволю,
То розилинься слізоньками,
То засохни без розплоду!*

*Ти, розуме-бистроуме,
Порви пуга віковії,
Що скували думку людську!
Двигни з п'тьми люд робучий,
Двигни з п'тьми — та до мене!
Розхитай в нім ясні думи,
Розрости бажання волі,
Виплекай братерську згону,
Поеднай велику силу,
Щоби разом, дружно стала,
Щастя, волі добувала!»*

23 іюня 1880

Ю. Кратохвиля-Відимська. Дружки

* * *

*Веснянії пісні,
Веснянії сні,
Чом так безутішні,
Безвідрадни ви?*

*Чи для вас немає
Зелені в лісах,
Чи для вас не сяє
Сонце в небесах?*

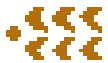
*Чи для вас весела
Квітка не цвіте,
Що лиш вбогі села,
Людський біль здригте?*

*Ох, живі діброви,
Ясний сонця світ,
Лиш життя, любови
В людських душах ніт!*

*Втішно птиця лине,
Гамір, співи, крик...
Тільки бідний гине
З голоду мужик.*

*Цвіти серед поля
Долом і горів —
Тільки тьма й неволя
П'є народну кров.*

*Краще б то для моди
Заспівати, бач,
Про красу природи,
Ніж про людський плач.*

*Але не для моди
Се співаю я,
То й сумна виходить
Пісенька моя.*

1882

* * *

*Думи, діти мої,
Думи, любі мої!
З усміхнутим лицем
В тій понурій тюрмі!*

*Наче запах весни,
Налітаєте ви,
Скорбне серце моє
Потішаєте ви!*

*Де жура душу тлить,
Живе серце болить,
Де в важкій боротьбі
Духа втома в'ялить,*

*Де хитається ще,
Сумнівається ще
Ум, де думка нова
Загорається ще, —*

*Там ви, думи, летіть,
Слабосилих кріпите,
В горя й сумніву змріє
Лийте радісний світ!*

6 апр[еля] 1880

VIVERE MEMENTO!¹

*Весно, що за чудо ти
Твориш в моїй груді?
Чи твій поклик з мертвоти
Й серце к житні будить?
Вчора тлів, мов Лазар, я
В горя домовині —
Що ж се за нова зоря
Мені блисла нині?
Дивний голос мя кудись
Кличе — тут-то, ген-то:*

*«Встань, прокинись, пробудись!
Vivere temento!»*

*Вітре теплий, брате мій,
Чи твоя се мова?
Чи на гірці світляній
Так шумить діброва?
Травко, чи се, може, ти
Втішно так шептала,
Що з-під криги мертвоти
Знов на світло встала?
Чи се, може, шемріт твій,
Річко, срібна ленто,
Змив мій смуток і застій?
Vivere temento!*

*Всюди чую любий глас,
Клик життя могучий...
Весно, вітре, люблю вас,
Гори, ріки, тучі!
Люди, люди! Я ваш брат,
Я для вас рад жити,
Серця свого кров'ю рад
Ваше горе змити.
А що кров не зможе змити,
Спалимо огнем то!
Лиш боротись значить жити...
Vivero temento!*

14 ок[тября] 1883

ОСІННІ ДУМИ

* * *

*Осінній вітре, що могучим стоном
Над лісом стогнеш, мов над сином мати,
Що хмари люто гониш небосклоном,
Мов хочеш зиму, сон і смерть прогнати;*

*Що у щілинах диким виєш тоном
І рвеш соломі із сільської хати,
Зів'яле листя гоном-перегоном
По полю котиш, — вітре мій крилатий!*

*Я довго пильно слухав стону твого
І знаю, чом так стогнеш ти і плачеш:
Тобі жаль сонця, цвіту, дня літнього!*

*О вітре-брате! Як мене побачиш
Старим, зів'ялим, чи й по мні заплачеш,
Чи гнівно слід буття завієш мого?..*

9 окт[ября] 1882

¹Пам'ятай, що живеш! (Лат.)

О. Кульчицька. Пізня осінь

ЖУРАВЛІ

Понад степи і поле, гори й доли,
Понад діброви, зжовклим листом вкриті,
Понад стернища, зимним вихром биті,
З плачем сумним, мов плач по кращій доли,

Понад селища бідні, непошиті
Хатки, обдерті і пусті стодоли,
Понад люд темний, сумовитий, голий
Ви пливете по млистому блакиті.

Куди? Куди? Чи в кращій край зелений,
Залитий світлом, зіллям умаєний,
На нитку мов нанизані, мчите ви?

О, ждiть! Ось в млистій і вогкій ярузі
З крилом підтятим брат ваш сохне в тузі!
Візьміть мене в путь, браття! Де ви? Де ви?..

*

Післанці півночі, в далекім юзі,
В прекраснім краю барв, багатства, пісні,
Перекажіть про сірі, безутішні
Мли, що стоять на нашім видокрузі!

Перекажіть про бідність, сльози вічні,
Про труд безсонний в болі і натузі,

Про чорний хліб твердий, печений в спузi,
Про спів жалібний, мов вітри долишні!

Перекажіть про те, що вас прогнало
З нещасного, хоч рідного вам, краю,
Щоб всяке щире серце й там ридало!

Та сли й там бідні схнуть, терплять, ридають,
Сли й там земля ссе кров їх, сльози й піт,
А хліб дає не їм — мовчіть! мовчіть!

20—21 окт[ября] 1883

* * *

Тихенько річка котить хвилі чисті,
Так тихо, що в ній чуєш, як тріпочесь
Сверцюк, що впутався у зів'ялім листі,
Що і самому розлиститись в ній хочесь.

Тихенько зорі моргають іскристі...
Зірниці промінь, мов дитя, хлюпочесь
В хрустальних водах; голії, безлисті
Нависли лози, їм заснути хочесь.

На дні перловім шука спить спокійно,
Ліниво зиви шевелить кроваві,
І рак з нори виповзує повільно.

ЗМІСТ

ПОЕЗІЯ

ІЗ ЗБІРКИ «З ВЕРШИН І НИЗИН»

DE PROFUNDIS

Гімн. Замість пролога	9
Веснянки	
«Дивувалась зима...»	10
«Гримить! Благодатна пора наступає...»	10
«Гріє сонечко!...»	10
«Земле, моя всеплодющая мати...»	11
«Розвивайся, лозо, борзо...»	11
«Не забудь, не забудь...»	11
«Лице небесне прояснилось...»	12
«Ще щєбече у садочку соловій...»	12
«Весно, ох, довго ж на тебе чекати!...»	13
«Рад би я, весно, в весельшій нути...»	14
«Ой, що в полі за димове?...»	14
«Весняні пісні...»	14
«Думи, діти мої...»	15
Vivere memento!	15
Осінні думи	
«Осінній вітре, що могучим стоном...»	15
Журавлі («Понад степи і поле, гори й доли...»)	16
Тихенько річка котить хвилі чисті...»	16
«Паде додолу листя з деревини...»	17
Скорбні пісні	
«Не винен я тому, що сумно співаю...»	17
«Бувають хвилі — серце мліє...»	17
«До моря сліз, під тиском пересудів...»	18
«Нехай і так, що згину я...»	18
«Тяжко-важко вік свій коротати...»	18
«Вій, вітре, горою...»	18
Думка в тюрмі	18
«Віддуралися люди мене!...»	19
«Мій раю зелений...»	19
Нічні думи	
«Ночі безмірні, ночі безсонні...»	20
«Безкраї, чорні і сумні...»	20
«Догорають поліна в печі...»	20
«Не покидай мене, пекучий болю...»	20
«Місяцю-князю!...»	21
Пісня геніїв ночі	22
Думи пролетарія	
На суді	22
Милосердним	23
Semper idem!	24
Ідеалісти	24
«Всюди нівечиться правда...»	24
Супокій	25
Товаришам	25
«Не люди наші вороги...»	26
«Не довго жив я в світі ще...»	26
«Ви плакали фальшивими сльозами...»	26

EXCELSIOR!

Наймит	26
Беркут	27
Христос і хрест	28
Човен	29
Каменярі	29

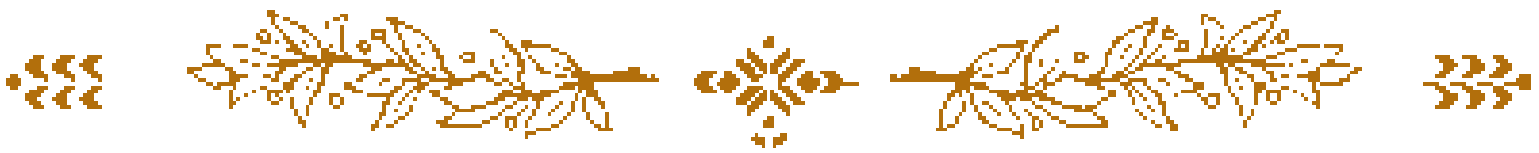
ПРОФІЛІ І МАСКИ

Поезія	31
Поет	
Пісня і праця	31
Чим пісня жива?	32
Співакові	32
Рідне село	32
[Із циклу] «Україна»	
Моя любов	34
Картка любові	
«Зближаєсь час, із серцем, б'ючим в груди...»	35
Тріолет	35
«Я не лукавила з тобою...»	35
«І ти підеш убитою дорогов...»	36
«Я буду жити, бо я хочу жити!...»	36
Знайомим і незнайомим	
Корженкові	36
Данилові Млаці	37
Молодому другові	37
N. N. («Виступаєш ти чемно, порядно...»)	37
N. N. («Будь здорова, моя мила...»)	38
К. П.	38
Олі	39
О. О.	39
Гриць Турчин	40
Оси	
«Ми оси, ми оси!...»	40
«Був у нас мужик колись...»	41
Якось-то буде!	41
«Послухай, сину, що премудрість каже...»	41
«Хлібороб»	42

СОНЕТИ

Вольні сонети	
«Сонети — се раби. У форми пута...»	42
«Чого ти, хлопе, вбравсь у стрій лицарський...»	43
Котляревський	43
«Незрячі голови наш вік кленуть...»	43
«Жіноче серце! Чи ти лід студений...»	43
«Вам страшно тої огняної хвилі...»	43
«Як те залізо з силою дивною...»	44
Сікстинська мадонна	44
Пісня будучини	44
«Колись в сонетах Данте і Петрарка...»	45
Тюремні сонети	
«Се дім плачу, і смутку, і зітхання...»	45
«Вузька, важкая до добра дорога...»	46
«Сиджу в тюрмі, мов в засідці стрілець...»	46
«Колись в однім шановнім руськім домі...»	46
Прохід	46
«В тих днях, коли неначе риба в сіті...»	46
«Замовкла пісня. Чи ж то їй, свободній...»	47
Hausordnung	47
«Ні, ви не мали згляду надо мною!...»	47
«У сні мені явились дві богині...»	47
«І говорила перша: «Я любов...»	48
«І говорила друга: «Я ненависть...»	48
«Сидів пустинник біля свого скиту...»	48
«Росіє, краю туги та терпіння...»	48
«Як я ненавиджу вас, ви машини...»	48
«Багно гниєє між країв Європи...»	49
«Тюрмо народів, обручем сталеним...»	49
Епілог	49

ГАЛИЦЬКІ ОБРАЗКИ

В шинку.....	50
Максим Цюник.....	50
Баба Митриха.....	50
Галаган.....	51
Журавлі («Журавлі ключем летять...»)	51
Гадки на межі.....	52
Гадки над мужицькою скибою.....	54
Уривок із поеми «Нове життя».....	55

ІЗ ЗБІРКИ «ЗІВ'ЯЛЕ ЛИСТЯ»

Перший жмуток	
«По довгім, важкім отупінню...».....	57
«Не знаю, що мене до тебе тягне...».....	57
«Не боюсь я ні Бога, ні біса...».....	57
«За що, красавице, я так тебе люблю...».....	58
«Раз зійшлася ми случайно...».....	58
«Так, ти одна моя правдивая любов...».....	58
«Твої очі, як те море...».....	59
«Не надійся нічого».....	59
«Я не надіюсь нічого...».....	59
«Безмежне поле в сніжному завою...».....	59
«Як на вулиці зустрінеш...».....	60
«Не минай з погородою...».....	60
«Я нелюд! Часто, щоб зглушить...».....	60
«Неперехідним муром поміж нами...».....	60
«Не раз у сні являється мені...».....	61
Похорон пані А. Г.....	61
«Я не кляв тебе, о зоре...».....	61
«Ти плачеш. Сліз гірких потоки...».....	62
«Я не жалуюсь на тебе, доле...».....	62
Привид.....	62
Епілог.....	63

Другий жмуток	
«В Перемишлі, де Сян пливе зелений...».....	64
«Полудне...».....	65
«Зелений явір, зелений явір...».....	65
«Ой ти, дівчино, з горіха зерня...».....	65
«Червона калино, чого в лузі гнешся?...».....	65
«Ой ти, дубочку кучерявий...».....	66
«Я не тебе люблю, о ні...».....	66
«Чому не смієшся ніколи?...».....	67
В вагоні.....	67
«Смійтесь з мене, вічні зорі!...».....	67
«Чого являєшся мені...».....	68
«Отсе тая стежечка...».....	68
«Якби знав я чари, що спинають хмари...».....	69
«Що щастя? Се ж ілюзія...».....	69
«Як не бачу тебе...».....	69
«Як почувеш вночі край свого вікна...».....	70
«Хоч ти не будеш цвіткою цвісти...».....	70
«Як віл в ярмі, отак я день за днем...».....	70
«Сипле, сипле, сипле сніг...».....	70

Третій жмуток	
«Коли студінь потисне...».....	71
«Вона умерла! Слухай! Бам! Бам-бам!...».....	71
«Байдужісінько мені тепер...».....	71
«В алеї нічкою літною...».....	71
«Покоїк і кухня, два вікна в партері...».....	72
«Розпука! Те, що я вважав...».....	72
«Не можу жити, не можу згинуть...».....	72
«Я хтів життю кінець зробити...».....	73
«Тричі мені являлася любов...».....	73
«Надходить ніч. Боюсь я тої ночі!...».....	74
«Чорте, демоне розлуки...».....	75
«І він явивсь мені. Не як мара рогата...».....	75
«Матінко моя ріднесенька!...».....	76
«Пісне, моя ти підстрелена пташко...».....	76
«І ти прощай! Твого ім'я...».....	76
«Даремно, пісне! Щез твій чар...».....	77
«Поклін тобі, Буддо!...».....	78

«Душа безсмертна! Жити віковічно їй!...».....	78
«Самовбійство — се трусість...».....	80
«Отсей маленький інструмент...».....	80

ІЗ ЗБІРКИ «МІЙ ІЗМАРАГД»

Поклони	
Поет мовить.....	81
Україна мовить.....	81
Рефлексія.....	81
Сідоглавому.....	82
Якби... ..	82
Декадент.....	82
Моїй не моїй.....	82
Спомин.....	83

Паренетікон	
«Коли обід хтось славний зготував...».....	84
«Не слід усякого любити без розбору...».....	84
«Як у хвилі сумніву і муки...».....	84
«Гнів — се огонь. Чим більше дров кладеш...».....	84
«Немає друга понад мудрість...».....	85
«Себе самого наперед...».....	85
«Хоч хто і сто літ проживе...».....	85
«Не високо мудруй...».....	85
«Годуй гадюку молоком...».....	85
«Як промінясто гарний цвіт...».....	86
«Ворог батько, ворог мати...».....	86
«Багатство злом не є...».....	86
«Хто в першій чвертині життя...».....	86

Строфи.....	86
-------------	----

Притчі	
Притча про життя.....	89
Притча про віру.....	90
Притча про любов.....	91
Притча про красу.....	91
Притча про приятель.....	92
Притча про вдячність.....	93
Притча про покору.....	93
Притча про нерозум.....	93
Притча про радість і смуток.....	94
Притча про смерть.....	94

Легенди	
Арот і Марот.....	95
Указ проти голоду.....	97
Побіда.....	97

По селах	
«На Підгір'ї села невеселі...».....	98

До Бразилії!	
Лист до Стефанії.....	99
«Коли почувеш, як в тиші нічній...».....	100
«Два панки йдуть попри них...».....	100
«Гей, розіллялось ти, руськеє горе?...».....	100
Лист із Бразилії.....	101

ПОЕМИ

Рубач (із переказів народних).....	103
Смерть Каїна.....	105
Похорон.....	116
Поема про білу сорочку.....	132
Іван Вишенський.....	143
Мойсей.....	156

ПРОЗА

Украдене щастя (Драма з сільського життя в 5 діях).....	187
Захар Беркут (Образ громадського життя Карпатської Русі в XIII віці).....	212
Перехресні стежки (Повість).....	283
Пояснення слів.....	396

